

THE ROMANS ~ GORESGYNIAD YMERODROL

The Romans invaded north Wales in AD49. The local tribe, the Deceangli, were quickly subdued. By AD79 the Romans had built a legionary fortress at Chester from where they dominated north-east Wales.

The legionaries established a workshop producing tiles and pottery at Holt. The Holt works were at peak production supplying the 20th Legion during the period AD87 - 135, and pottery production continued into the 3rd century. One of the reasons for the Roman invasion was Britain's natural resources. The Romans mined lead from Halkyn mountain in Flintshire, and the settlement at Ffrith was probably connected to lead mining.

The recent discovery of a civilian settlement at Plas Coch, Wrexham, suggests Wrexham's origins lie in the Roman period. Excavations revealed two grain drying kilns and evidence of pottery manufacture. Finds from the site include pottery from France and coins from the period c. AD150 - 350.

Goresgynnodd y Rhufeiniaid ogledd Cymru yn 49OC. Darostyngwyd y llwyth lleol, y Deceangli, yn gyflym. Erbyn 79OC, roedd y Rhufeiniaid wedi adeiladu caer lengol yng Nghaer ac oddi yno buont yn llywodraethu gogledd ddwyrain Cymru.

Sefydlodd y llengfilwyr weithdy cynhyrchu teils a crochenwaith yn Holt. Cyrhaeddodd gweithfeydd Holt frig cynhyrchiant tra'r oeddent yn cyflenwi'r 20fed Llang rhwng 87 - 135OC a pharhaodd y gwaith o gynhyrchu crochenwaith ymlaen i'r 3ydd ganrif. Un o'r rhesymau pam y digwyddodd y goresgyniad Rhufeinig oedd adnoddau naturiol Prydain. Bu'r Rhufeiniaid yn cloddio am blwm ym mynydd Helygain yn Sir y Fflint ac mae'n debyg fod yr anheddiad yn Ffrith yn gysylltiedig â chloddio am blwm.

Mae darganfyddiad anheddiad sifiliaid ym Mhlas Coch, Wrecsam yn awgrymu fod Wrecsam yn tarddu o'r cyfnod Rhufeinig. O ddatgloddio, darganfuwyd dwy odyn sychu grawn ac olion gweithgynhyrchu crochenwaith. Mae darganfyddiadau o'r safle yn cynnwys crochenwaith o Ffrainc a cheiniogau o'r cyfnod o gwmpas 150 - 350OC.

Roman altar featuring Atropes, the goddess of fate, found at Gresford Parish church © National Monuments Record of Wales.
Allor Rufeinig yn cynnwys Atropes, y dduwies ffawd, a ddarganfuwyd yn Eglwys y Plwyf, Gresford © Cofnod Henebion Cenedlaethol Cymru

Roman antefix tile made at the legionary tile works, Holt © NMGW
Teilsen rhagosod Rufeinig a wnaethpwyd yn y gweithfeydd teils llengol, Holt © AOCC

Excavation site, Holt legionary tile works, c.1915 © NMGW
Safle datgloddio, gweithfeydd teils llengol Holt, tua 1915 © AOCC

The floor of the kilns, Holt legionary tile works, c.1915 © NMGW
Ulawr yr odynau, gweithfeydd teils llengol Holt, tua 1915 © AOCC